

12.11.2020

Eduskunta

Lakivaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä 184/2020 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin käräjäoikeuden lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi (Neuvoston asetus 2017/1939)

Helsingin käräjäoikeus lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä

Helsingin käräjäoikeus on ollut edustettuna täydentävää lainsäädäntöä koskevassa työryhmässä, joten näkemykset ovat tulleet esiin jo valmisteluvaiheessa siten, ettei niitä ole tarpeen toistaa.

Siltä osin kuin esitys liittyy käräjäoikeuden toimintaan tai tuomareihin viranhakijoina, nostan esiin seuraavia huomioita.

Valtuutetun Euroopan syyttäjän asema ja oikeudet

Asetuksen 17 artiklan 2 kohdan mukaan valtuutetuksi Euroopan syyttäjäksi nimitettävien tulee olla nimittämisestään lähtien aina eroon asti heidät nimenneiden jäsenvaltioiden syyttäjälaitoksen tai oikeuslaitoksen aktiivisia jäseniä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös tuomarin virassa oleva täyttää sanotut kelpoisuusvaatimukset tältä osin ja voi olla kelpoinen hakija. Muista kelpoisuusehdoista säädetään lakiesityksen 4 §:n 2 momentissa.

Valtuutetun Euroopan syyttäjän tehtävässä on kysymys tehtävien hoitamisesta ns. kaksoishattuperiaatteen mukaisesti, mikä johtaa asetuksen 17 artiklassa säädetyin tavoin tavanomaisesta poikkeavaan tilanteeseen palkan ja muiden etuuksien maksamisessa.

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi

12.11.2020

EPPO maksaa palkkaa siitä osasta valtuutetun Euroopan syyttäjän työstä, jonka hän tekee EPPO:n puolesta valtuutettuna Euroopan syyttäjänä. Valtuutettu Euroopan syyttäjä toimii samanaikaisesti sekä virkasuhteessa Suomen valtioon että erityisneuvonantajan palvelussuhteessa Euroopan syyttäjänvirastoon. Esityksen (s. 96) mukaan esityksen antohetkellä on ollut vielä avoinna esimerkiksi sosiaaliturva-, loma- ja eläkeasioita koskevia kysymyksiä. Avoinna on käräjäoikeuden käsityksen mukaan rekrytoinnin näkökulmasta merkityksellinen ja palvelussuhteen perusasioihin kuuluva tieto siitä, maksaako Euroopan syyttäjänvirasto ns. palkan sivukuluja. Niin ikään avoinna on se, mikäli EPPO ei näitä kuluja maksa, maksetaanko ne Suomen valtion toimesta vai jätetäänkö ne sanotun syyttäjän hoidettavaksi hänen omaan vapaaehtoisuuteensa perustuvilla järjestelyillään. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan jälkimmäinen vaihtoehto on asetuksen 96 artiklan 6 kohdan tarkoituksen vastainen.

Tältä osin esitys kaipaa täsmennystä.

Syyttäjän toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanossa

Helsingin käräjäoikeudella on yksinomainen toimivalta Suomessa päättää rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (EU-luovuttamislaki) 11 §:n nojalla epäillyn tai tuomitun luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon. Sama toimivaltasäännös sisältyy rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (Pohjoismaisen luovuttamislain) 8 §:ään.

EU-luovuttamislain 12 §:ssä ja vastaavasti Pohjoismaisen luovuttamislain 9 §:ssä säädetään toimivaltaisista syyttäjistä. Niiden mukaan pantaessa pidätysmääräys täytäntöön Suomessa toimivaltaisia ovat Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat aluesyyttäjät ja erikoissyyttäjät sekä erityisestä syystä muu syyttäjä.

Sanotut toimivaltaa koskevat säännökset liittyvät pidätysmääräyksen täytäntöönpanotoimiin Suomessa. Tältä osin käräjäoikeus pohtii, sisältyykö toimivalta jo riittävässä laajuudessa esityksen 5 §:ään, joka tuo Euroopan syyttäjälle ja valtuutetulle Euroopan syyttäjälle saman toimivallan kuin syyttäjillä Suomen lain mukaan on siten, että säädösmuutokset sanotuissa luovuttamislajeissa eivät tältä osin olisi tarpeen. Luovutusasioissa erityisosaaminen on käytännössä välttämätöntä, mikä on havaittu oikeuskäytännössä puitepäätöksen voimassa ollessa. Sen vuoksi toimivalta on keskitetty Etelä-Suomen syyttäjälleen syyttäjille näiltä osin. Asetus edellyttää, että Euroopan syyttäjä ja valtuutettu Euroopan syyttäjä voivat antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Tähän molemmat luovuttamislakimme antavat toimivallan ehdotetun 5 §:n myötä. Tähän oikeuteenhan nyt ehdotetulla muutoksella ei pyritäkään puuttumaan.

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi

12.11.2020

Toimivallan käyttöä koskevan erimielisyyden ratkaiseminen

Helsingin käräjäoikeudelle esitetään esityksessä uutta tehtävää toimivallan käyttöä koskevan erimielisyyden ratkaisemisessa ehdotuksen 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdotettu pykälä kattaa ratkaisemisen näkökulmasta tarpeelliset säännökset. Asian käsittelyyn ehdotetaan sovellettavaksi oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä hakemusasioden käsittelystä. Valinta on perusteltu, sillä sanotut säännökset mahdollistavat ratkaisemisen näkökulmasta järkevän menettelytavan kuhunkin tilanteeseen. Ylipäänsä on arvioitavissa, että tämä toimivalta tulee käytettäväksi vain harvoin.

Esityksessä ehdotetaan vielä lisäystä oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 16 a §:ään. Sanottu uusi lainkohta on välttämätön ja oikean sisältöinen siitä näkökulmasta, että toimivaltaristiriidan ratkaiseminen ilman erillistä säännöstä voisi johtaa aineiston julkiseksi tulemiseen hyvin varhaisessa esitutkinnan vaiheessa.

Pakkokeinojen käyttäminen

Ehdotetun 10 §:n sisällöstä ei ole huomautettavaa.

Lausunnon on laatinut käräjätuomari Anu Juho.

Laamanni Tuomas Nurmi

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi